

ÖZEL HABER VE FOTOĞRAF AJANSLARINDA ÇALIŞANLAR BASIN KARTI ALABİLİR Mİ? FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMINDAN YARARLANABİLİRLER Mİ?

1. GİRİŞ

Basın özgürlüğünün hayata geçirilmesinde haber ve fotoğraf ajansları önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Günümüzde medya sektörünün dönüşümüyle birlikte haber üretiminin önemli bir bölümü özel haber ve fotoğraf ajansları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu durum, söz konusu kuruluşlarda çalışan medya mensuplarının basın kartı alma hakkı ile sosyal güvenlik hukuku bakımından fiilî hizmet süresi zammından yararlanma koşullarının değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Çalışmada, Basın Kartı Yönetmeliği, 5187 sayılı Basın Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri çerçevesinde özel haber ve fotoğraf ajanslarında çalışanların hukuki statüsü incelenmiş; SGK uygulamaları ve yargı kararları ışığında konu değerlendirilmiştir.

Demokratik toplum düzeninin temel unsurlarından biri olan basın, kamuoyunun doğru ve tarafsız bilgiye ulaşmasında kritik bir görev üstlenmektedir. Bu görevin yerine getirilmesinde yalnızca gazete, televizyon ve radyo kuruluşları değil, haber ve fotoğraf ajansları da önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle dijitalleşmenin etkisiyle haber üretim süreçlerinin merkezinde yer alan özel haber ve fotoğraf ajanslarında çalışanların basın kartı alıp alamayacakları ve buna bağlı olarak fiilî hizmet süresi zammından yararlanıp yararlanamayacakları uygulamada sıklıkla tartışma konusu olmaktadır.

2. ÖZEL HABER VE FOTOĞRAF AJANSLARINDA ÇALIŞANLARIN BASIN KARTI HAKKI

Basın kartına ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütülen Basın Kartı Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Basın Kartı Yönetmeliği'nin 4 üncü maddesinde haber ve fotoğraf ajansları; "Dünya ve ülke çapında meydana gelen olayları başta medya kuruluşları olmak üzere müşterilerine ulaştırmak amacıyla haber, fotoğraf ve görüntü toplama faaliyetlerini yerine getiren ve giderlerini abonelerine haber, fotoğraf ve görüntü satarak karşılayan özel veya yarı resmî kuruluşlar" olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 7 nci maddesinde ise Türkiye'de faaliyet gösteren medya kuruluşlarında çalışan medya mensuplarının basın kartı alabilecek kişiler arasında bulunduğu belirtilmiştir.

Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, özel haber ve fotoğraf ajanslarında çalışan ve gazetecilik faaliyetini meslek edinmiş kişilerin de basın kartı alabilmelerinin önünde herhangi bir hukuki engel bulunmamaktadır.

Basın Kartı İçin Aranılan Temel Şartlar

Özel haber ve fotoğraf ajanslarında çalışanların basın kartı alabilmeleri için genel olarak;

- Fiilen haber, fotoğraf veya görüntü üretim faaliyetinde bulunmaları,
- Bu faaliyeti sürekli şekilde meslek olarak icra etmeleri,
- Çalıştıkları kuruluşun medya kuruluşu niteliğini taşıması,
- Sosyal güvenlik kayıtlarının gazetecilik faaliyetini doğrulaması,
- Yönetmelikte öngörülen diğer idari şartları sağlamaları,

gerekmektedir.

3. FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMININ HUKUKİ DAYANAĞI

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 40'inci maddesinde fiilî hizmet süresi zammından yararlanacak sigortalılar düzenlenmiştir.

Kanuna ekli tabloda; "**Basın ve gazetecilik mesleğinde, 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanununa göre basın kartı sahibi olmak suretiyle fiilen çalışanlar**" fiilî hizmet süresi zammı kapsamına alınmıştır.

Bu kapsamda çalışan sigortalılar için her 360 günlük çalışma karşılığında 90 gün fiilî hizmet süresi zammı eklenmektedir.

Dolayısıyla kanun koyucu gazetecilere yıpranma hakkı tanımış ancak bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlamıştır.

4. SGK UYGULAMASINDA ARANAN ŞARTLAR

Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamasında fiilî hizmet süresi zammı bildirimi yapılabilmesi için iki temel şart aranmaktadır:

A. Basın Kartına Sahip Olunması

5510 sayılı Kanun'un lafzı son derece açıktır. Basın kartı bulunmayan kişilerin gazetecilik faaliyeti yürütmeleri tek başına yeterli görülmemektedir.

SGK'nın fiilî hizmet süresi zammına ilişkin uygulamalarında da basın kartı sahipliği zorunlu unsur olarak kabul edilmektedir.

B. Gazetecilik Faaliyetinin Fiilen Yerine Getirilmesi

Basın kartının bulunması da tek başına yeterli değildir. Kişinin aynı zamanda fiilen basın ve gazetecilik faaliyetini yürütmesi gerekmektedir.

Bu nedenle;

- Basın kartı sahibi olmakla birlikte idari görevlerde çalışanlar,

- Basın kartı sahibi olmakla birlikte gazetecilik faaliyeti yürütmeyenler,
- Gazetecilik yaptığı halde basın kartı bulunmayanlar,

fiilî hizmet süresi zammından yararlanamamaktadır.

5. YARGITAY KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRME

Yargıtay'ın gazetecilerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin yerleşik içtihatlarında, sigortalının yaptığı işin niteliğinin şekli unvanlardan ziyade fiili çalışma esas alınarak değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

Nitekim Yargıtay, basın iş kolunda çalışanların haklarının belirlenmesinde yapılan işin gazetecilik faaliyeti niteliği taşıyıp taşımadığının araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım fiilî hizmet süresi zammı bakımından da önem taşımaktadır.

Ancak, 5510 sayılı Kanun'un 40'ıncı maddesi basın kartı şartını açıkça düzenlediğinden, fiilen gazetecilik yapıyor olmak tek başına yeterli görülmemektedir. Bu nedenle yargısal denetimde de basın kartı şartının varlığı ayrıca incelenmektedir.

6. ÖZEL HABER VE FOTOĞRAF AJANSLARINDA ÇALIŞANLARIN DURUMU

Basın Kartı Yönetmeliği hükümleri dikkate alındığında özel haber ve fotoğraf ajansları medya kuruluşu kapsamında değerlendirilmektedir.

Bu nedenle söz konusu kuruluşlarda çalışan;

- Muhabirler,
- Foto muhabirleri,
- Kameramanlar,
- Görüntü ve haber editörleri,

yönetmelikte öngörülen şartları taşımaları halinde basın kartı alabilmektedir.

Basın kartının alınması sonrasında ise 5510 sayılı Kanun'un 40'ıncı maddesinde öngörülen diğer şartların da sağlanması halinde fiilî hizmet süresi zammından yararlanılması mümkün hale gelmektedir.

7. SONUÇ

Özel haber ve fotoğraf ajansları günümüz medya sektörünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu kuruluşlarda çalışan medya mensuplarının basın kartı alabilmeleri, Basın Kartı Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde mümkündür.

Bununla birlikte fiilî hizmet süresi zammından yararlanılabilmesi yalnızca gazetecilik faaliyetinin yürütülmesine değil, aynı zamanda basın kartı sahibi olunmasına da bağlıdır. 5510 sayılı Kanun'un 40'inci maddesi bu iki şartın birlikte gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır.

Sonuç olarak özel haber ve fotoğraf ajanslarında çalışan sigortalılar; basın kartına sahip olmaları ve gazetecilik faaliyetini fiilen yürütmeleri halinde her 360 günlük çalışma karşılığında 90 gün fiilî hizmet süresi zammından yararlanabileceklerdir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

Kaynakça

AKYİĞİT, Ercan, Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara.

GÜZEL, Ali / OKUR, Ali Rıza / CANIKLIOĞLU, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, İstanbul.

SÜZEK, Sarper, İş Hukuku, İstanbul.

TUNCAY, A. Can / EKMEKÇİ, Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, İstanbul.

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.

5187 Sayılı Basın Kanunu.

Basın Kartı Yönetmeliği.

SGK 2013/11 Sayılı Fiilî Hizmet Süresi Zammı Genelgesi.

